[dokumenty-04] Vybrané úlohy z matematické olympiády. Kategorie C

Úlohy

In: Leo Boček (editor); Antonín Vrba (editor): [dokumenty-04] Vybrané úlohy z matematické olympiády. Kategorie C. Sbírka řešených úloh z 16. až 30. ročníku soutěže. (Czech). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. pp. 7–28.

Persistent URL: http://dml.cz/dmlcz/405273

ÚLOHY

Kombinatorika

1. Pro kolik uspořádaných trojic přirozených čísel x, y, z platí

$$xyz = 1\,000\,000?$$

2. Kolika způsoby je možno rozložit číslo 78 na součet tří přirozených čísel? Přitom dva rozklady lišící se pouze pořadím sčítanců považujeme za stejné.

3. Sečtěte všechna šesticiferná čísla, z nichž každé obsahuje všechny číslice 1, 2, 3, 4, 5, 6.

4. Z číslic 0, 1 je sestaveno číslo

$$101001000100001\ldots,$$

které má 1 000 000 číslic. Kolik obsahuje jedniček a na kolikátém místě stojí poslední z nich?

5. Uvažujme všechny výrazy, které dostaneme z výrazu

$$u - v - x - y - z$$

doplněním alespoň jedné dvojice závorek tak, aby se tím ve výrazu neobjevilo násobení.*)

---

*) Jeden z uvažovaných výrazů je např. $u - ((v - x) - y - z)$. Avšak např. výraz $(u - v)\ (-x - y - z)$ mezi uvažované výrazy nepatří, neboť obsahuje násobení.

Kolika různých hodnot mohou nejvýše tyto výrazy nabývat pro jednu pětici čísel u, v, x, y, z?

6. Určete, kolik různých součtů můžeme dostat z výrazu

$$\underbrace{1 - 1 + 1 - 1 + \ldots + 1 - 1}_{1980 \text{ jedniček}}$$

doplněním alespoň jednoho páru závorek tak, aby vznikl správně uzávorkovaný výraz a nedostali jsme přitom zápis součinu.

7. Žáci jedné školy se účastnili biologické, fyzikální a matematické olympiády. Účastníků FO bylo dvakrát víc než účastníků MO a těch třikrát víc než účastníků BO. Jen jedné z olympiád se zúčastnilo 12 žáků a alespoň dvou olympiád 4 žáci. Určete, kolik žáků soutěžilo v jednotlivých olympiádách.

8. Cestovní kancelář pořádá čtyři typy rekreací. Hlásí se na ně 195, 203, 106 a 329 osob. Na právě dvě rekreace se hlásí 267 lidí, na právě tři nikdo a na všechny čtyři rekreace 2 lidé. Kolik lidí se přihlásilo na právě jednu rekreaci?

9. Konečné množiny $\mathbf{M}_1, \mathbf{M}_2, \mathbf{M}_3, \mathbf{M}_4, \mathbf{M}_1 \cup \mathbf{M}_2 \cup \mathbf{M}_3 \cup \mathbf{M}_4$ mají m_1, m_2, m_3, m_4, s prvků; přitom platí

$$\mathbf{M}_1 \cap \mathbf{M}_3 = \mathbf{M}_2 \cap \mathbf{M}_4 = \emptyset.$$

Dokažte, že platí

$$m_1 + m_2 + m_3 + m_4 \leq 2s.$$

Může-li nastat rovnost, tedy v kterém případě?

10. Tři konečné množiny $\mathbf{M}_1$, $\mathbf{M}_2$, $\mathbf{M}_3$ mají m_1, m_2, m_3 prvků; množina $\mathbf{M}_1 \cup \mathbf{M}_2 \cup \mathbf{M}_3$ má s prvků. Dokažte:

a) Je-li

$$m_1 + m_2 + m_3 \geqq 2s + 1,$$

má průnik všech tří množin alespoň jeden prvek.

b) Má-li průnik všech tří množin alespoň jeden prvek, je

$$m_1 + m_2 + m_3 \geqq s + 2.$$

Dokažte dále, že nerovnost v b) není postačující pro to, aby tři uvažované množiny měly neprázdný průnik.

11. Ze 100 osob koupilo na předvánočním trhu 80 lidí textil, 70 lidí knihy a 55 lidí gramofonové desky. Kolik osob nejméně koupilo výrobky všech tří druhů? Jestliže každá z uvedeného sta osob si koupila aspoň jeden z uvedených výrobků, kolik osob nejvýše koupilo výrobky všech tří druhů?

Kalendář

Od r. 1582, kdy byl zaveden gregoriánský kalendář, je přestupný každý rok, jehož letopočet je dělitelný čtyřmi. Výjimku tvoří roky, jejichž letopočet je dělitelný stem a není dělitelný čtyřmi sty - ty přestupné nejsou.

12. Rok 1905 začal i skončil nedělí. Které další roky 20. století mají ještě tuto vlastnost?

13. Zjistěte, kolikrát připadá v letech 1601—2000 Nový rok na jednotlivé dny v týdnu.

14. Na který den v týdnu připadl od reformy kalendáře r. 1582 až do úterý 29. 2. 1972 nejméně často 29. únor?

Pohyb

Nebude-li určeno jinak, předpokládáme, že v úlohách tohoto odstavce jde o rovnoměrný pohyb.

15. Auto jelo z A do B. Po hodině jízdy snížilo rychlost na $\frac{3}{5}$ původní rychlosti. Jeho příjezd do B se tak opozdil o 2 hodiny. Kdyby ke stejnému snížení rychlosti došlo o 50 km blíž k B, opozdilo by se jen o 80 minut. Vypočtěte vzdálenost z A do B a původní rychlost auta.

16. V 8 hodin ráno vyjel cyklista z A do 50 km vzdáleného B. Když ujel 10 km, předjelo ho auto, které vyjelo z A v 8 hodin 25 minut. Automobilista dojel do B, tam se zdržel 1 hodinu 15 minut, a potom se opět vracel do A. Zpáteční cesta mu trvala o třetinu kratší dobu než cesta tam. Cyklistu potkal 5 km před B. V kolik hodin se automobilista vrátil do A?

17. Podél železniční trati jdou za sebou dva chodci. Stejným směrem jede vlak a druhého chodce dostihne o t sekund později než prvního. Přitom prvního chodce vlak mine za t_1 sekund a druhého za t_2 sekund. Kdy dohoní druhý chodec prvního?

18. Osobní vlak jel rychlostí v_1 m/s a po souběžné koleji ho předjížděl rychlík rychlostí v_2 m/s. Cestující v osobním vlaku naměřil t_1 sekund, než rychlík přejel. Pozorovatel u trati naměřil t_2 sekund, než přejel osobní vlak. Od okamžiku, kdy lokomotiva rychlíku dostihla poslední vagón osobního vlaku, do okamžiku, kdy poslední vůz rychlíku minul lokomotivu osobního vlaku, uplynulo t_3 sekund. Vyjádřete poměr rychlostí $v_1 : v_2$ pomocí t_1, t_2, t_3.

Rovnice a nerovnice

19. Určete všechny trojice reálných čísel x, y, z, které vyhovují soustavě rovnic

$$x + 2y = 4,$$

$$2xy - 3z^2 = 4.$$

20. V oboru reálných čísel najděte všechna řešení soustavy rovnic

$$x(x + y) + z(x - y) = 6,$$

$$y(y + z) + x(y - z) = -2,$$

$$z(z + x) + y(z - x) = 3.$$

21. Najděte všechna řešení soustavy nerovnic

$$x_1 + \frac{1}{x_2} \leqq 2,$$

$$x_2 + \frac{1}{x_3} \leqq 2,$$

$$\dots$$

$$x_{1975} + \frac{1}{x_{1976}} \leqq 2,$$

$$x_{1976} + \frac{1}{x_1} \leqq 2$$

v oboru kladných reálných čísel.

22. V oboru reálných čísel řešte soustavu rovnic s neznámými x, y

$$ax + y = 1,$$

$$|x| + y = a,$$

kde a je reálný parametr.

23. V oboru reálných čísel řešte soustavu tří rovnic s dvěma neznámými x, y a s reálným parametrem a

$$x + y = a + 2,$$

$$3x - 2y = 1,$$

$$ax + (1 - a^2)y = \frac{2}{5}a^2 + 1.$$

24. Je dána soustava rovnic s neznámými x, y, z

$$x + ay = b,$$

$$y - a^2z = 1,$$

$$az + x = b + 1.$$

Určete všechny hodnoty reálných parametrů a, b, pro něž má soustava nekonečně mnoho řešení v oboru reálných čísel.

Nerovnost

25. Dokažte, že pro všechna kladná čísla a, b, c platí

$$\frac{b(2a - c)}{a} + \frac{c(2b - a)}{b} + \frac{a(2c - b)}{c} \leqq \frac{ac}{b} + \frac{ab}{c} + \frac{bc}{a}.$$

Kdy platí rovnost?

Vlastnosti celých čísel

26. Ke každému přirozenému číslu n existují přirozená čísla $r \neq s$ tak, že číslo $3^r - 3^s$ je dělitelné číslem n. Dokažte.

27. Dokažte, že z 50 libovolně zvolených navzájem různých prvočísel lze vždy vybrat 13 prvočísel tak, že rozdíl každých dvou z nich je dělitelný pěti.

28. Zvolíme-li libovolně 7 navzájem různých prvočísel, součin všech jejich kladných rozdílů dělitelný číslem 163 8‹ Dokažte.

29. Jsou-li a, b, c taková přirozená čísla, že $a^3 + b^3 +$ je dělitelné sedmi, je aspoň jedno z nich dělitelné sedn Dokažte.

30. Určete poslední dvě číslice čísla

$$1^4 + 2^4 + 3^4 + \ldots + 1000^4.$$

Rovnice a nerovnice v oboru celých čísel

31. Najděte všechna celá čísla x, pro která platí

$$3\,|x - 1| - 2x = 2\,|3x + 1|\,.$$

32. Najděte všechny dvojice přirozených čísel x, y, pı které platí

$$|x - 2| + |y - 3| = 3 - y.$$

33. Je dáno celé číslo p. Najděte všechny dvojice celýc čísel x, y, pro které platí

$$x + y = p^2,$$

$$10x + y = p^3.$$

34. Najděte všechny dvojice celých čísel x, y, pro které platí

$$x - |y^2 - 3y| + \frac{1}{3} > 0,$$

$$x + \left| y - \frac{3}{2} \right| < 2.$$

35. Najděte všechny trojice prvočísel a, b, c, pro které platí

$$abc < ab + bc + ac.$$

36. Je dáno prvočíslo p. Určete všechny čtveřice přirozených čísel a, b, c, d, pro které platí

$$ac - bd = p,$$

$$ad - bc = 0.$$

Hledání celých čísel s danými vlastnostmi

37. Určete nejmenší přirozené číslo, které má právě 15 kladných dělitelů.

38. Najděte všechny takové trojice po sobě následujících lichých čísel, že součet jejich druhých mocnin je menší než 10^7 a všechny jeho číslice jsou stejné.

39. Najděte všechna přirozená čísla, jejichž třetí mocnina končí na 1981.

40. Při oslavě svých narozenin Josef zjistil, že sečte-li číslice momentálního letopočtu, dostane svůj věk, a odečte-li momentální letopočet od jeho zrcadlového obrazu, dostane čtyřnásobek svého roku narození. V kterém roce našeho tisíciletí Josef provedl výpočet?

41. Stejně velké utěrky čtvercového tvaru pokrývají obdélník *ABCD* a přitom se nepřekrývají. Visí-li všechny utěrky na šňůře těsně vedle sebe, zabírají ji v délce obvodu trojúhelníku *ABC*. Kolik je utěrek?

42. Určete všechny pravoúhlé trojúhelníky, které mají tyto dvě vlastnosti:

(a) délky stran v cm jsou celá čísla,

(b) obvod v cm je roven obsahu v cm^2.

Kombinatorická geometrie

43. Na kružnici je dáno 6 bodů a každé dva jsou spojeny úsečkou, buď modrou nebo červenou. Tyto úsečky přitom tvoří právě jeden červený a právě jeden modrý trojúhelník. Dokažte, že červených úseček je buď 7 nebo 8.

44. Každá strana a každá úhlopříčka konvexního pětiúhelníku je obarvena jednou ze dvou barev tak, že žádný trojúhelník (tvořený stranami nebo celými úhlopříčkami pětiúhelníku) není jednobarevný. Dokažte, že z každého vrcholu pětiúhelníku vycházejí právě dvě úsečky každé barvy.

45. Je dán konvexní devítiúhelník $A_1A_2A_3A_4A_5A_6A_7A_8A_9$.

Kolika způsoby můžeme obarvit jeho vrcholy tak, aby byly 4 modré, 5 červených a aby právě 13 jeho úhlopříček spojovalo vrcholy stejné barvy?

46. V rovině je dána čtvercová síť. Zvolíme-li libovolně pět jejích uzlů, leží střed úsečky omezené jistými dvěma ze zvolených uzlů v uzlu sítě. Dokažte.

47. Určete největší možný počet figurek, které se dají umístit na šachovnici tvaru $n \times n$ tak, aby žádné dvě nestály na sousedních polích. Za sousední považujeme ta pole, která mají společnou stranu nebo roh.

48. V rovině je dáno pět bodů, z nichž žádné tři neleží v přímce. Kolika způsoby je z nich možno vybrat čtyři tak, aby tvořily vrcholy konvexního čtyřúhelníku?

49. Na kružnici je dán konečný počet bodů. Středem této kružnice pak prochází taková přímka, že každá z opačných polorovin, na něž dělí rovinu, obsahuje stejný počet z daných bodů. Dokažte.

50. Je dána množina bodů **B**, z nichž žádné tři neleží v přímce. Některé z bodů množiny **B** jsou spojeny úsečkami, které tvoří množinu **U**. Přitom platí:

(1) Z každého bodu množiny **B** vycházejí nanejvýš tři úsečky množiny **U**.

(2) Každé dva body množiny **B** jsou spojeny buď úsečkou z **U** nebo lomenou čarou složenou ze dvou úseček z **U**.

Určete, jaký je největší možný počet bodů množiny **B**.

Trojúhelníky

51. Je dán trojúhelník ABC, středy jeho stran označíme P, Q, R. Dokažte, že trojúhelníky ABC a PQR mají těžiště v tomtéž bodě.

52. V rovině je dán trojúhelník PCQ a uvnitř tohoto trojúhelníku bod T. Sestrojte trojúhelník ABC tak, aby bod T byl jeho těžištěm, vrchol A ležel na polopřímce CP a vrchol B na polopřímce CQ.

53. V rovině je dán trojúhelník ABC a přímka p neprocházející žádným jeho vnitřním bodem. Dokažte, že součet vzdáleností bodů A, B, C od přímky p se rovná součtu vzdáleností středů úseček AB, BC, AC od přímky p.

54. V rovině je dán trojúhelník ABC a přímka p, která neprochází žádným jeho vnitřním bodem. Vyjádřete vzdálenost jeho těžiště T od přímky p pomocí vzdáleností bodů A, B, C od přímky p.

55. Sestrojte rovnoramenný trojúhelník ABC se základnou AB, jestliže znáte součet s výšek na základnu a na rameno a velikost úhlu γ při vrcholu C.

56. V rovině je dán rovnoběžník $ABCD$. V polorovině opačné k polorovině ABC leží rovnoramenný trojúhelník ABB' se základnou BB', v polorovině opačné k polorovině BCA leží rovnoramenný trojúhelník CBC' se základnou BC'. Tyto dva trojúhelníky jsou podobné. Dokažte, že i trojúhelník $DC'B'$ je s nimi podobný.

57. Kružnice opsaná trojúhelníku ABC se dotýká kružnice procházející středy jeho stran. Dokažte, že trojúhelník ABC je pravoúhlý a že bod dotyku obou kružnic je jeho vrcholem.

58. Je dán pravoúhlý trojúhelník ABC, bod D je středem jeho přepony AB a bod S je středem kružnice trojúhelníku vepsané. Je-li $|CS| = |DS|$, pak jeden vnitřní úhel trojúhelníku ABC má velikost 30°. Dokažte.

59. Součet vzdáleností každého bodu rovnostranného trojúhelníku od jeho stran se rovná velikosti výšky tohoto trojúhelníku. Dokažte.

60. Je dán ostroúhlý trojúhelník ABC. Označme **M** množinu všech pravoúhelníků, jejichž dva vrcholy leží na úsečce AB a zbývající dva na úsečkách AC a BC. Pak platí: jestliže dva různé pravoúhelníky z množiny **M** mají stejný obvod, pak mají stejný obvod všechny pravoúhelníky z množiny **M**. Toto tvrzení dokažte.

61. Jsou dána dvě kladná čísla m, s a body A, B, C tak, že $|AB| = 2m$ a úhel ABC je pravý. Sestrojte rovnoramenný trojúhelník AXY se základnou AY tak, aby měl obvod $2s$, vrchol X ležel na polopřímce AB a vrchol Y na polopřímce BC.

62. Je dán rovnoramenný trojúhelník ABC se základnou AB. Sestrojte na straně AC bod P a na straně BC bod Q tak, aby úsečky CP, PQ a QB měly stejnou délku.

63. V ostroúhlém trojúhelníku ABC je uvnitř strany AB dán bod P. Sestrojte uvnitř strany AC bod M a uvnitř strany BC bod N tak, aby obvod trojúhelníku PMN byl co nejmenší (minimální).

64. Na straně AC ostroúhlého trojúhelníku ABC zvolte bod M, na straně BC bod N a na straně AB bod P tak, aby obvod trojúhelníku MNP byl minimální.

65. Označme s poloviční obvod a t_a, t_b, t_c délky těžnic trojúhelníku. Dokažte, že platí

$$\frac{3}{2} s < t_a + t_b + t_c < 2s.$$

66. Dokažte, že pro libovolný vnitřní nebo hraniční bod M obdélníku $ABCD$ platí $|MA|^2 + |MC|^2 = |MB|^2 + |MD|^2$. Platí tato rovnost i pro body ležící vně obdélníku?

67. Lichoběžník $ABCD$ má tyto vlastnosti: pro jeho základny platí $|AB| = 2|CD|$ a jeho úhlopříčky jsou na sebe kolmé. Vypočtěte délky základen lichoběžníku pomocí délek jeho ramen $u = |BC|$, $v = |AD|$. Dokažte, že $v < 2u$ a $u < 2v$.

68. Je dán ostrý úhel MVN. Na rameni VM jsou zvoleny body A, B a C, pro které platí $|AV| > |BV| > |CV|$. Na rameni VN sestrojte body X, Y tak, aby průnikem trojúhelníků AXB a CYB byl čtyřúhelník osově souměrný podle osy procházející bodem B. Určete podmínku řešitelnosti.

69. Do kružnice o středu S je vepsán konvexní čtyřúhelník tak, že bod S není jeho vnitřním bodem. Pak má čtyřúhelník jedinou stranu maximální délky. Dokažte.

70. Je dán konvexní šestiúhelník $ABCDEF$, jehož úhlopříčky AD, BE, CF jsou stejně dlouhé a jehož každé dvě protější strany jsou spolu rovnoběžné. Pak lze tomuto šestiúhelníku opsat kružnici. Dokažte.

Kružnice

71. Je dána kružnice k a její tětiva AB. Najděte množinu těžišť všech trojúhelníků ABX, kde X je bod kružnice k.

72. Ve vnitřní oblasti kružnice o poloměru 1 jsou dány čtyři různé body. Dokažte, že jsou mezi nimi dva, jejichž vzdálenost je menší než $\sqrt{2}$.

73. Kružnice k_1 se dotýká základen AB, CD a ramene AD lichoběžníku $ABCD$, kružnice k_2 se dotýká jeho stran AB, BC a DC, přitom obě kružnice leží v lichoběžníku. Jestliže je dvojnásobek výšky lichoběžníku roven rozdílu součtu délek obou základen a součtu délek obou ramen, pak mají kružnice k_1 a k_2 vnější dotyk. Dokažte.

74. Je dána kružnice $k = (S; r)$ a přímka p ve vzdálenosti $v = \frac{1}{2} r$ od bodu S. Sestrojte čtverec opsaný kružnici k, jehož jeden vrchol leží na přímce p. Dokažte, že úloha má právě dvě řešení.

75. V rovině trojúhelníku ABC určete všechny takové body M, pro které mají kružnice opsané trojúhelníkům ABM, BCM a CAM stejně velké poloměry.

76. Jsou dány dvě kružnice, vzdálenost jejich středů je větší než součet jejich poloměrů. Označme A, B, C, D body, z nichž každý je průsečíkem jedné vnitřní a jedné vnější společné tečny daných kružnic. Dokažte, že středy daných kružnic a body A, B, C, D leží na jedné kružnici.

77. Je dána kružnice $k = (S; r)$, bod A z vnitřní oblasti kružnice k a kladné číslo d. Bodem A je vedena tětiva kružnice k tak, že bod A dělí tětivu na dvě úsečky, jejichž rozdíl délek se rovná d. Vypočtěte délku této tětivy pomocí hodnot r, d a $v = |SA|$. Na základě obdrženého výsledku sestrojte všechny tětivy dané vlastnosti.

78. Úsečka AB délky 12 cm je rozdělena bodem C v poměru 1 : 2. V jedné polorovině určené přímkou AB jsou sestrojeny polokružnice s průměry AB, AC, CB. Vypočítejte poloměr kružnice, která se dotýká všech tří polokružnic.

79. Kružnice $k_1 = (S_1; r_1)$, $k_2 = (S_2; r_2)$ se dotýkají vně v bodě C. Označme A, B body dotyku těchto kružnic na jejich společné tečně, která je však různá od společné tečny v bodě C. Dokažte, že trojúhelník ABC je pravoúhlý, a vyjádřete jeho obsah pomocí poloměrů daných kružnic.

80. Nad průměrem AB délky 10 cm je sestrojena polokružnice k. Kružnice k_1, k_2 mají stejně velké poloměry, dotýkají se vzájemně a každá se dotýká polokružnice k a průměru AB. Určete velikost jejich poloměru.

Obsahy rovinných útvarů

81. V rovině je dána konečná množina bodů, z nichž každé dva mají vzdálenost nejvýše 1. Dokažte, že existuje čtverec o straně 1, který danou množinu obsahuje.

82. Je dán obdélník $ABCD$ o stranách $a = |AB|$, $b = |BC|$, $a > b$. Určete bod U ležící mezi body C, D a bod V mezi body B, C tak, aby se obsahy trojúhelníků ABV, AUV, ADU sobě rovnaly. Vypočtěte délky $|CU|$, $|CV|$ pomocí a, b. Sestrojte body U, V.

83. V trojúhelníku ABC označíme D střed strany AC a E ten bod strany AB, pro který platí $|AE| = 2\,|BE|$. Průsečík přímek BD, CE označíme K. V jakém poměru dělí bod K úsečky BD, CE? Vypočtěte obsahy obrazců, na které je daný trojúhelník rozdělen přímkami CE, BD, jestliže znáte obsah P trojúhelníku ABC.

84. Obdélník $ABCD$ má rozměry $a = |AB|$, $b = |BC|$, kde $a > b$. Vystřihneme-li tento obdélník z papíru a přeložíme podle osy úsečky BD, vznikne pětiúhelník. Vyjádřete obsah tohoto pětiúhelníku pomocí a, b.

85. Je dán čtverec $ABCD$, označme E střed strany CD a k kružnici o středu A a poloměru AC. Najděte na kružnici k všechny ty body X, pro které mají trojúhelníky XDE a XBC stejně velké obsahy.

86. Je dán ostroúhlý trojúhelník ABC, v němž má úhel CAB velikost α. Obsah trojúhelníku je P. Označme B_1 patu výšky vedenou bodem B na stranu AC a C_1 patu výšky z vrcholu C na stranu AB. Dokažte, že čtyřúhelník BCB_1C_1 má obsah $P \sin^2\alpha$.

87. Nechť trojúhelník T_1 s nejmenší výškou v_1 a obsahem P_1 je obsažen v trojúhelníku T_2 s nejmenší výškou v_2 a obsahem P_2. Dokažte, že pak platí $v_2P_1 \leqq v_1P_2$.

88. V rovině je dán pravoúhelník P a trojúhelník T, který je v něm obsažen. Dokažte, že pro obsah S_1 pravoúhelníku P a obsah S_2 trojúhelníku T platí $2S_2 \leqq S_1$. Najděte všechny případy, kdy v této nerovnosti platí znaménko rovnosti.

89. Je dán čtverec, jehož strana má velikost a. Z každého vrcholu jsou dovnitř čtverce opsány čtvrtkružnice s poloměrem a. Tak se čtverec rozdělí na devět částí. Vypočtěte jejich obsahy.

90. Je dán pravidelný osmiúhelník $ABCDEFGH$. Čtverce $ACEG$ a $BDFH$ se protínají také v pravidelném osmiúhelníku. Vypočtěte poměr obsahů obou osmiúhelníků.

91. Je dán pravidelný šestiúhelník $ABCDEF$ o straně s. Na jeho stranách $AB, BC, \ldots, FA$ leží po řadě body A_1, $B_1, \ldots, F_1$ tak, že $|AA_1| = |BB_1| = \ldots = |FF_1| = t$. Jsou to vrcholy pravidelného šestiúhelníku o straně r. Dokažte, že $r^2 = s^2 - st + t^2$, a zjistěte, pro které t je r nejmenší.

92. Do daného obdélníku $ABCD$, kde $|AB| > |BC|$, je vepsán osmiúhelník $JKLMNOPQ$, který je sjednocením obdélníků $JKNO$, $JMNQ$ o společné úhlopříčce JN, kde J je střed úsečky AD, N je střed úsečky BC a body K, M leží na přímce CD. Vypočtěte obsah osmiúhelníku, znáte-li strany $a = |AB|$, $b = |BC|$ daného obdélníku.

Množiny bodů dané vlastnosti

93. V rovině je dána úsečka AB a její vnitřní bod C. Ke každému bodu Y, pro který je úhel CYB pravý, sestrojíme na přímce AY bod X tak, že $CX \parallel BY$. Ukažte, že takto obdržené body leží na kružnici. Vyjádřete její poloměr pomocí velikostí úseček AC, BC.

94. Je dán trojúhelník ABC, určete množinu všech bodů M trojúhelníku ABC, pro které platí

$$P(ABM) \leqq P(BCM) \leqq P(CAM),$$

kde $P(ABM)$ značí obsah trojúhelníku ABM, analogicky pro obsahy dalších dvou trojúhelníků.

95. Je dána úsečka AB a její vnitřní bod S. Co je množinou vrcholů C všech trojúhelníků ABC, pro které platí $|\sphericalangle ACB| = |\sphericalangle ASC|$?

96. V rovině je dána přímka p a ve vzdálenosti a od ní bod A ($a > 0$). Dále je dáno kladné číslo c. Určete množinu vrcholů D všech pravoúhelníků $ABCD$ o obsahu c, jejichž vrchol B leží na přímce p.

97. V rovině je dána úsečka AB. V jedné z polorovin s hraniční přímkou AB uvažujme všechny pravoúhlé trojúhelníky ABC s přeponou AB. V každém takovém trojúhelníku označíme D patu kolmice vedené bodem B na osu úhlu ACB. Vyšetřete, co je množinou všech takto obdržených bodů D.

98. Jsou dány dva různé body A, B v rovině a kladné číslo b. Určete množinu těžišť všech trojúhelníků ABC v dané rovině, pro které je $|AC| = b$.

99. V rovině jsou dány dva různé body A, D a dále je dáno kladné číslo r. Určete množinu průsečíků úhlopříček všech rovnoramenných lichoběžníků s ramenem AD a s poloměrem opsané kružnice r.

100. V rovině je dána kružnice k s průměrem AB. Na kružnici k zvolíme bod X různý od bodů A, B a na polopřímce AX sestrojíme bod Y tak, aby platilo $|AY| = |AX| + |XB|$. Co je množinou všech takto obdržených bodů Y?

101. Je dán trojúhelník ABC. Najděte množinu těžišť všech trojúhelníků AXY takových, že bod X je vnitřním bodem úsečky AB a bod Y je vnitřním bodem úsečky AC.

102. V rovině jsou dány dvě různoběžky p, q, dále je dáno kladné číslo c. Určete množinu všech bodů v rovině přímek p, q, jejichž součet vzdáleností od těchto dvou přímek se rovná číslu c.

103. V předchozí úloze nahraďte součet vzdáleností absolutní hodnotou rozdílu vzdáleností.

104. Určete množinu středů všech čtverců, jejichž všechny strany leží na stěnách dané krychle.

105. Platí-li pro povrchy P_1, P_2, P_3 tří krychlí vztah $P_3 = P_1 + P_2$, pak pro jejich objemy V_1, V_2, V_3 platí

$$V_1 + V_2 < V_3 \leqq \sqrt{2}\,(V_1 + V_2).$$

Dokažte.

106. Je dána krychle $ABCDA'B'C'D'$ o hraně délky 1, M je střed hrany $A'B'$. Přímkou MC' je vedena rovina ϱ, která rozděluje krychli na dvě tělesa. Těleso obsahující bod B má objem $\frac{1}{3}$. V jaké vzdálenosti od vrcholu B protíná rovina ϱ hranu AB?

107. Je dána krychle $ABCDA'B'C'D'$ o hraně délky 3, E je bod úsečky DD', pro který platí $4|ED'| = |DD'|$, a bod F je průsečík úhlopříček čtverce $DCC'D'$. Vypočtěte obsah lichoběžníku, který je průnikem roviny AEF a krychle.

108. Podstavou trojbokého kolmého hranolu je rovnostranný trojúhelník o straně délky 1. Jedním vrcholem podstavy prochází rovina, která protíná plášť hranolu v pravoúhlém rovnoramenném trojúhelníku. Vypočtěte obsah řezu hranolu touto rovinou.

109. Krychle o hraně délky 6 je rozdělena v $6^3 = 216$ jednotkových krychlí a je jí vepsána koule o průměru 6. Zjistěte, kolik jednotkových krychlí leží v kouli a kolik jich neobsahuje žádný vnitřní bod koule.

110. V prostoru jsou dány čtyři body A, B, C, D. Dokažte, že pro každý bod X prostoru platí

$$3(|AX| + |BX| + |CX| + |DX|) \geqq |AB| + |AC| + |AD| + |BC| + |BD| + |CD|.$$